

Sygn. akt VI A Ca 26/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Małgorzata Manowska

Sędzia SA – Urszula Wiercińska (spr.)

Sędzia SA – Ewa Śniegocka

Protokolant: sekr. sądowy Mariola Frąckiewicz

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w G.

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

przy udziale zainteresowanych M. R. i D. R.

o zawarciu umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 13 sierpnia 2012 r.

sygn. akt XVII AmE 217/10

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie – Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI A Ca 26/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 maja 2010 r. nr (...) Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, po rozpatrzeniu wniosku zainteresowanych – M. R. oraz D. R. w sprawie rozstrzygnięcia sporu dotyczącego odmowy zawarcia umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej obiektu (nieruchomości Nr dz. (...)) położonego w miejscowości N. przez powódkę – (...) S.A. w G. orzekł zawarcie umowy nr (...) o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej pomiędzy ww. podmiotami według projektu sporządzonego przez powódkę, z następującymi zmianami:

I. Część wstępna projektu umowy otrzymuje brzmienie:

„umowa o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej zawarta pomiędzy (...) SA z siedzibą w G. przy ul. (...), (...)-(...) G., Oddział w S. z siedzibą w S. przy ul. (...), (...)-(...) S., zarejestrowaną w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS (...), której dokumentacja jest przechowywana w Sądzie Rejonowym w Gdańsk Północ

w Gdańsku (...) Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, posiadając numer NIP: (...), REGON (...) o kapitale zakładowym 603.001.400 zł, w całości wpłaconym, reprezentowana przez

1/ J. W. zwana dalej „Przedsiębiorstwem energetycznym” lub łącznie „Stroną” oraz

1/ M. R.

a/ NIP: (...)

b/ PESEL:(...)

c/ adres zamieszkania ul. (...),(...)-(...) L.

2/ D. R.

a/ NIP: (...)

b/ PESEL: (...)

c/ adres zamieszkania ul. (...), (...)-(...) L.",

II. Pkt 10.3 Warunków przyłączenia z dnia 7 października 2009 r. Nr (...) stanowiących załącznik nr 1 otrzymuje brzmienie:

„Inne: zachować przepisowe odległości projektowanego obiektu od istniejącej linii (...) kV nr (...) i dostosować technicznie tę linię zgodnie z wymaganiem ujętym w (...). Koszt dostosowania technicznego linii zgodnie z obowiązującymi przepisami ponosi Przedsiębiorstwo energetyczne”.

Od powyższej Decyzji odwołanie wniosła powódka – (...) S.A. w W. zaskarżając ją w całości.

Powódka wniosła o:

1. zmianę zaskarżonej decyzji przez:

a) uchylenie pkt II decyzji w brzmieniu: „Pkt 10.3 Warunków przyłączenia z dnia 7 października 2009 r. nr (...) stanowiących załącznik nr 1 otrzymuje brzmienie: Inne: zachować przepisowe odległości projektowanego obiektu od istniejącej linii (...) kV nr (...) i dostosować technicznie tę linię zgodnie z wymaganiem ujętym w (...). "Koszt dostosowania technicznego linii zgodnie z obowiązującymi przepisami ponosi Przedsiębiorstwo energetyczne”.

b) orzeczenie co do istoty sprawy;

2. dopuszczenie dowodu z opinii biegłego celem ustalenia, czy w okolicznościach niniejszej sprawy dostosowanie linii (...) kV nr (...) w celu wypełnienia normy (...) oraz w celu zachowania odległości do projektowanego obiektu na nieruchomości Zainteresowanych objęte jest „zakresem robót niezbędnych przy realizacji przyłączenia”, o których mowa w art. 7 ust. 2 ustawy Prawo energetyczne;

3. dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadków - J. B. i J. W. na okoliczność ustalenia, czy wybudowana linia (...) kV nr (...) spełnia warunki niezbędne do jej prawidłowego funkcjonowania i czy rzeczywiście zaistniała konieczność jej przebudowy (usunięcia kolizji), zgodnie z wnioskiem Zainteresowanych;

4. zasądzenie na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zaskarżonej Decyzji powódka zarzuciła:

1. naruszenie art. 7 ust. 5 ustawy Prawo energetyczne przez jego błędną interpretację i w rezultacie błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, iż w sprawie niniejszej zachodzą warunki do tego, by przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją energii obowiązane było zapewnić finansowanie usunięcia kolizji pomiędzy istniejącą siecią elektroenergetyczną a planowaną zabudową nieruchomości zainteresowanych;

2. naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy Prawo energetyczne przez jego nieuprawnione zastosowanie w niniejszej sprawie i w rezultacie orzeczenie w zaskarżonej decyzji o kwestii ponoszenia przez powodowa Spółkę kosztów dostosowania technicznego linii związanego z kolizją sieci w związku z planowaną zabudową nieruchomości Zainteresowanych, co stanowi przekroczenie kompetencji pozwanego określonych art. 8 ust. 1 ustawy.

3. naruszenie art. 4 ust. 1 ustawy Prawo energetyczne przez przyjęcie, że w niniejszej sprawie do obowiązku i kosztów usunięcia kolizji istniejącej sieci elektroenergetycznej z planowaną zabudową nieruchomości Zainteresowanych zastosowanie znajdzie obowiązek określony w art. 4 ust. 1 ustawy.

Pozwany w odpowiedzi wniósł o oddalenie odwołania.

Zainteresowani nie złożyli odpowiedzi na odwołanie.

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uchylił zaskarżoną decyzję i postanowił o kosztach procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte o następujące ustalenia faktyczne i rozważania.

Nieruchomość zainteresowanych Dz. Nr (...) położona jest w miejscowości W..

W dniu 1 października 2009 r. zainteresowani zwrócili się do powódki z wnioskiem o wydanie warunków przyłączenia nieruchomości do sieci elektroenergetycznej. Dnia 7 października 2010 r. powódka przekazała zainteresowanym warunki przyłączenia nr (...) wraz z projektem umowy o przyłączenie. W warunkach przyłączenia powódka zawarła warunek - pkt 10.3 o następującej treści „Inne: zachować przepisowe odległości projektowanego obiektu od istniejącej (...) kV nr (...) i dostosować technicznie tę linię zgodnie z wymaganiem ujętym w (...). Koszt dostosowania technicznego linii zgodnie z obowiązującymi przepisami ponosi podmiot przyłączony. W załączeniu przesyłamy propozycje umowy o realizację przebudowy. Umowę o realizację przebudowy należy zawrzeć przed podpisaniem umowy o przyłączenie”. Do ww. dokumentów Spółka dołączyła projekt „Umowy o realizację przebudowy sieci elektroenergetycznej (...) SA”. Przedmiotem projektu umowy miała być „...realizacja przebudowy linii napowietrznej (...) kV nr (...) stanowisko nr (...) w miejscowości N., kolidującej z planowaną zabudową - budową działki (...). wymiana istniejącego słupa drewnianego nr (...) na betonowy typu ZN 12, 2. montaż konstrukcji trójkątnej z obostrzeniem na w/w słupie, 3. wykonanie uziemienia na stanowisku nr (...), będącej własnością (...) SA” (§ 1). Za wykonanie wyżej wskazanej przebudowy zainteresowani mieli uiścić opłatę w wysokości rzeczywistych kosztów przebudowy, przy czym wartość wynagrodzenia określono szacunkowo na 10.300 zł, w tym podatek VAT (§ 3).

Zainteresowani nie zgodzili się ze stanowiskiem powódki, że przyłączenie do sieci elektroenergetycznej jest uzależnione od przebudowania na ich koszt infrastruktury elektroenergetycznej, w tym linii średniego napięcia przebiegającej przez ich nieruchomość.

Z kolei powódka w piśmie z dnia 31 marca 2010 r. wycofała się „...ze spornego zapisu w warunkach przyłączenia...”. Jednocześnie oświadczyła, iż „Wnioskodawca musi mieć świadomość, że przy przekształceniu działki na cele budowlane kolidującej z istniejącą siecią elektroenergetyczną poniesie on wszelkie koszty związane z jej przebudową”. Powódka w piśmie z dnia 16 kwietnia 2010 r. oświadczyła, iż wyda nowe warunki przyłączenia do nieruchomości Nr dz. (...) położonej w miejscowości N., z pominięciem spornego zapisu, o ile uzyska „pisemną deklarację” zainteresowanych
o:

- zaniechaniu w dniu dzisiejszym, jak i przyszłości wszelkich roszczeń, związanych z infrastrukturą energetyczną posadowioną na ww. nieruchomości,

- wybudowania projektowanego obiektu w sposób niekolidujący z infrastrukturą Dystrybutora.

W ocenie Sądu I instancji istota sporu sprowadza się do rozstrzygnięcia kwestii - czy w okolicznościach niniejszej sprawy na powódce ciąży publicznoprawny obowiązek zawarcia z zainteresowanymi umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej. Trafny jest, zdaniem Sądu Okręgowego, zarzut naruszenia przez pozwanego art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, który stanowi, że w sprawach spornych dotyczących odmowy zawarcia umowy o przyłączenie do sieci, umowy sprzedaży, umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii, umowy o świadczenie usług transportu gazu ziemnego, umowy o świadczenie usługi magazynowania paliw gazowych, umowy, o której mowa w art. 4c ust. 3, umowy o świadczenie usługi skraplania gazu ziemnego oraz umowy kompleksowej, a także w przypadku nieuzasadnionego wstrzymania dostarczania paliw gazowych lub energii rozstrzyga Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, na wniosek strony. Natomiast rozstrzygnięcie zawarte w pkt II zaskarżonej Decyzji nie mieści się w powyższym zakresie, tj. w jakim rozstrzyga o kosztach dostosowania technicznego linii (...) kV nr (...) zgodnie z wymaganiem normy (...). Bezspornym jest, że linia istnieje w chwili obecnej i przechodzi przez nieruchomość zainteresowanych. Kwestia kolizji tej linii ze sposobem korzystania z nieruchomości (sposobem zabudowy) i kosztów jej usunięcia jest więc sporem cywilnoprawnym pomiędzy właścicielami nieruchomości i podmiotem posiadającym służebność przesyłu (lub inne prawo). Rozstrzygnięcie sprawy należy do kompetencji sądów powszechnych w trybie powództwa cywilnego. Konieczność dostosowania technicznego linii (...) kV nr (...), zgodnie z wymaganiem normy (...), nie stanowi zaś okoliczności spornej.

W konsekwencji zarzuty naruszenia art. 7 ust. 5 i art. 4 ust. 1 prawa energetycznego są bezprzedmiotowe.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości przez pozwanego Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, który wniósł o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. Pozwany zarzucił:

1) naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne przez uznanie, że orzeczenie przez pozwanego w punkcie drugim zaskarżonej decyzji o dostosowaniu i „(...) o kosztach dostosowania technicznego linii (...) kV nr (...) zgodnie z wymaganiem normy (...)” wykracza poza zakres spraw spornych, które pozwany zobowiązany jest rozstrzygać na podstawie powyższego przepisu,

2) naruszenie przepisu postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 2 § 3 k.p.c., gdyż Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że „(...) rozstrzygnięcie zawarte w punkcie drugim zaskarżonej decyzji (...) w (...) zakresie w jakim rozstrzyga o kosztach dostosowania technicznego linii (...) kV nr (...) zgodnie z wymaganiem normy (...). (...) należy do kompetencji sądów powszechnych w trybie powództwa cywilnego.”, natomiast jak wynika z brzmienia powyższego przepisu w związku z art. 8 ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne, przedmiotowa sprawa podlega rozstrzygnięciu pozwanego, gdyż wchodzi w zakres sprawy spornej dotyczącej odmowy zawarcia umowy o przyłączenie do sieci,

3) nierozpoznanie istoty sprawy, bowiem Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dopuszczając się naruszeń, o których mowa w powyższych zarzutach, nie ustalił czy powódka mogła odmówić zawarcia umowy o przyłączenie - innymi słowy, czy na powodowej Spółce ciąży publicznoprawny obowiązek zawarcia umowy o przyłączenie.

W odpowiedzi powódka wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona, a zarzuty w niej podniesione są trafne.

Zasadnicze znaczenie dla oceny zaskarżonego orzeczenia ma ustalenie zakresu kompetencji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki wynikającego z art. 8 ust. 1 prawa energetycznego. Sąd I instancji wskazał, że spór między przedsiębiorstwem energetycznym a zainteresowanymi wynika z kolizji linii energetycznej ze sposobem korzystania z nieruchomości (sposobem zabudowy) i dotyczy kosztów usunięcia zaistniałej kolizji, jest więc sporem cywilnoprawnym pomiędzy właścicielami nieruchomości oraz podmiotem posiadającym służebność przesyłu i rozstrzygnięcie sprawy należy do kompetencji sądów powszechnych w trybie powództwa cywilnego. W konsekwencji Prezes URE nie jest uprawniony do rozstrzygnięcia w tym zakresie. Zdaniem Sądu odwoławczego pogląd Sądu OKiK nie jest słuszny.

Artykuł 8 ust. 1 prawa energetycznego umożliwia Prezesowi URE ukształtowanie w drodze decyzji administracyjnej warunków umowy jeszcze nie zawartej, „wobec nie dojścia stron tej umowy do porozumienia” (por. wyrok SN z dn. 12.09.2003 r., I CK 504/01, niepubl. oraz z dn. 07.10.2004 r., III SK 56/04, OSNP 2005/12/181). Należy zatem uznać, że kompetencja Prezesa URE zawarta w art. 8 ust. 1 prawa energetycznego dotyczy ukształtowania treści umowy w przypadku, gdy przedsiębiorstwo energetyczne kwestionuje istnienie obowiązku zawarcia umowy i na tej podstawie odmawia jej zawarcia, jak również w przypadku, gdy obowiązek zawarcia umowy nie jest kwestionowany, ale strony nie mogą uzgodnić treści przyszłej umowy (por. wyrok SOKiK z dn. 23.11.2007 r., XVII AmE 80/07). Zdaniem Sądu II instancji w realiach sprawy zaistniała druga z wymienionych sytuacji – strony nie mogą uzgodnić treści przyszłej umowy.

Nie budzi wątpliwości, że poprawna wykładnia art. 8 ust. 1 uprawnia Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki do rozpoznawania sporów dotyczących ustalania warunków świadczenia usług, odmowy przyłączenia do sieci czy odmowy zawarcia umowy. Przyszły odbiorca energii może w postępowaniu przed Prezesem URE domagać się **ustalenia treści umowy** i w tym zakresie droga postępowania cywilnego jest wyłączona. Sprawy sporne dotyczące odmowy zawarcia umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji paliw lub energii rozstrzyga Prezes URE na wniosek strony (art. 8 ust. 1). Art. 8 ust. 1 prawa energetycznego jest przepisem szczególnym pozwalającym na ingerencję w trybie administracyjnym w sferę stosunków cywilnoprawnych, gdyż decyzja Prezesa URE zastępuje wolę stron postępowania. Prezes URE jest uprawniony i zobowiązany do wydania decyzji orzekającej o zawarciu umowy o świadczenie omawianych usług oraz określenia warunków świadczenia usług. W decyzji administracyjnej Prezes URE **kształtuje całość umowy**, a więc wszystkie jej postanowienia. Prezes URE orzeka o warunkach umowy (uzgodnionych i spornych) w granicach negocjowanych przez strony, tj. zarówno w odniesieniu do essentialia negotii, jak i accidentalia negotii i naturalia negotii (por. wyrok SN z dn. 09.03.2004 r., III SK 18/04, OSNP 2004/24/429), przy czym brak uzasadnienia do ingerowania w postanowienia niesporne między stronami lub uzgodnione przez strony w wyniku negocjacji. Należy także zaznaczyć, że z art. 4 ust. 2 prawa energetycznego nie wynika obowiązek przedsiębiorstwa energetycznego do zawierania umów o oznaczonej treści, gdyż podmiot uprawniony nie może domagać się od przedsiębiorstwa zawarcia umowy o konkretnie określonej przez niego treści. Pełna treść umowy, której zawarcia domaga się podmiot uprawniony, zostaje bowiem ustalona w drodze negocjacji lub przez organ regulacyjny.

Reasumując Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni art. 8 ust. 1 prawa energetycznego. Przedmiot objęty zaskarżoną decyzją, tj. warunki przyłączenia, jako element umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej, należy do kompetencji Prezesa URE, na podstawie powołanego przepisu. Sąd I instancji wyłączając kompetencję Prezesa URE do rozstrzygnięcia w powyższym zakresie nie rozpoznał istoty sprawy, nie dokonał bowiem merytorycznej kontroli decyzji, co czyni koniecznym uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi OKiK.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy przeprowadzi merytoryczną kontrolę decyzji uwzględniając regulację zawartą w art. 7 prawa energetycznego. Należy bowiem pamiętać, że nałożony na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw lub energii publicznoprawny obowiązek zawarcia umowy o przyłączenie nie ma charakteru bezwzględny. Już z treści art. 7 ust. 1 i 3 prawa energetycznego wynika, że obowiązek ten istnieje wówczas, gdy zostaną spełnione łącznie warunki określone w tych przepisach oraz w rozporządzeniach

systemowych. Ustawodawca zaliczył do nich: 1) istnienie warunków technicznych i ekonomicznych przyłączenia do sieci i dostarczania paliw lub energii, 2) spełnianie przez podmiot żądający zawarcia umowy warunków przyłączenia do sieci i odbioru, 3) dysponowanie tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości, obiektu lub lokalu, do których paliwa gazowe lub energia mają być dostarczane. Istotnym w realiach niniejszej sprawy będzie przede wszystkim analiza obowiązku powodowego przedsiębiorstwa energetycznego w kontekście ust. 5 art. 7 prawa energetycznego. Zgodnie bowiem z powołanym przepisem przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii jest obowiązane zapewnić realizację i finansowanie budowy i rozbudowy sieci, w tym na potrzeby przyłączania podmiotów ubiegających się o przyłączenie, na warunkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 1-4, 7 i 8 i art. 46 oraz w założeniach i planach, o których mowa w art. 19 i 20. Z powołanych przepisów wynika, że w przypadku gdy podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej spełnia warunki przyłączenia do sieci i odbioru oraz istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci, o których mowa w art. 7 ust. 1 prawa energetycznego, to koszty związane z przebudową sieci elektroenergetycznej ponosi przedsiębiorstwo energetyczne, do którego sieci zostaje dokonane przyłączenie. Tym samym istota sporu, która została poddana osądowi sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy „dostosowanie linii zgodnie z obowiązującymi przepisami” należy do zakresu obowiązków przedsiębiorstwa energetycznego objętego art. 7 ust. 5 prawa energetycznego, co również determinuje określenie podmiotu ponoszącego koszty tego „dostosowania”.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 par. 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania odwoławczego postanowiono stosownie do treści art. 108 par. 2 k.p.c.